

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Regnum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

adiffat, vt quanto nunc eum, quem non videt, sollicitus trepidat, tanto eum, quum videat, securior cernit. *ibid.*

Bene sancti viri, scripturae sacrae testimonio reges vocantur, quia prelati cunctis moribus carnis, modo luxurie appetitum infruant, modo æstium auaritie obruant, modo ignem furoris extinguunt reges ergo sunt, qui tentationum suarum moribus non contenti succumbere, sed regendo præesse nouerunt. *ibid.*

Sæpe suscepta cura regiminis cor per diuersa diuerberit, & impar quisque inuenitur ad singula dum confusa mente diuiditur ad multa. *In pass.*

Reuera mihi videtur esse ars artium, & disciplina disciplinarum, hominem regere, qui in nate diuersus. *Naxian. in apol.*

Sæpe à disciplina metu resoluimus subditos, si nostro regimini hilaritatis frena relaxamus: quia dum nos quasi licenter aspiciunt, audacius ipsi ad illicita resoluuntur. *Greg. in Mor.*

Summus locus bene regitur, quum is qui præest, vitis potius quam fratribus dominatur. *ibid.*

Caput quippe subiectorum sunt cuncti qui præstant, & vt recta pedes valeant itinera capere, hic proculdubio caput ex alto prouidet, ne à profectus sui itinere pedes torqueat, quum curuata corporis rectitudine caput sese ad terram inclinat. *In Pass.*

Quemadmodum certantibus ventis mare concutitur, sic regibus tibi aduersantibus populus regni vexatur. *Chrysim. in Martb. 2.*

Principatus non sanguini debetur, sed meritis inutiliter regnat qui rex nascitur, & non meretur. *ibid.*

Nulla gens est ita sollicita circa regem suum sicut apes, vnde rege in colium omnibus mens vna est: animo rumpere fidem, constitutaque mella destruit: & quando nequit volare fert ipsum turba apum, meliorem pugna querunt, & si moritur, moriuntur & ipsæ. *ibid. lib. 7.*

Non caret regia potestate, qui corpus suo nouerit rationabiliter imperare. Vere dominator est terra, qui carnem suam regit legibus discipline: nec potest fieri, vt non grandi pondere ruina super hominem voluntas propria cadat, si voluntati sui superioris extolendo eam proponat. *Froffer. in sent.*

Publici decoris mater, est mens regentis, & quale fuerit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum. Facilis est quippe, si dicere fas est, errare naturam, quam dissimilem princeps possit formare Rempublicam: is enim potest alios regere, qui se studuit sub decore tractari. *Cassil. 3. epist.*

Tuta est conditio subiectorum, vbi viuunt sub aequitate regnantium: principis autem opinionem longe lateque disseminat subiectorum custodia securitas. *ibid.*

Qui Republicæ statum, & generale cupit stare fastigium, ad vniuersa debet esse sollicitus: quia non est salus in corpore, nisi quam & membra poterunt obtinere. *ibid.*

Gentes barbaras impatientesque alieni arbitri facilius est regere, quam animum suum continere, & sibi reddere. *ibid.*

Simul ista mundi rector Deus posuit, odium atque regnum: qui ergo odia nimium timet, regnare nescit. *ibid.*

Sicut hominibus reges, ita regibus dominandi desideria dominantur: hoc est regnum, nolle regnare cum possis. Vis ergo regnum tibi dari magnum? rege te ipsum. *ibid.*

Illud regnum in gradu æterno facile steterit, vbi minimum virium Veneris pecuniaque cupido sibi vendicauerit. *Socrus. in exhortat.*

Qui multarum habet potestatem rerum, primum purgare conscientiam debet, vt quæ delicta corrigat, non admittat, vitæque quod vindicat. Stultum enim est, vt velit quis alius imperare, cum sibi ipsi imperare non possit.

POETICÆ SENTENTIÆ.

Regno fidere stultum, ex Troade Seneca Hecuba.

Quicumque regno fidet, & magna potens

Dominatur aula, nec leues metuit Deos;

Animumque rebus credulum lætæ dedit:

Me videat, & te Troia: non inquam tulle,

Documenta fors maioræ, quam fragili loco

Starent superbi, columen euersum occidis

Tollentis Asia, calicem egregium labor.

Ille vos regnum parant

Caret sepulchro Priamus, flamma indiget

Ardenne Troia.

Reges debent esse humiles, ex Thyeste Seneca.

Vos, quibus vector mari, atque terra

Im dedit magnum necis atque Sisy

Posite inflato, tumidoque vultus:

Quicquid a Sobis minor extrinsecit,

Maior hoc Sobis Dominus intrinsecit,

Omne sub regno grauiore regnum est.

Quem dies Sidis veniens superbum,

Hunc dies Sidis fugientem tacentem.

Nemo confidat nimium secundis,

BBBB

Nemo

Regni calamitosum futurum, 2. Per. 15. 3. Regni Salo-
pædicitur, 1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regni bene instituti di-
1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regni inuasio iniusta, cuiusq; poena: Abfalon, 2.
1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regni in manu Dei, 1. Reg. 11. 31. Job. 12. 18. &
1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regna & imperia Deus transfert & mutat,
1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regnum Roboa-
1. Reg. 11. 6. 11. 31. Regnum Nabu-
1. Reg. 11. 6. 11. 31. De quatuor regnis

SENTENTIÆ BIBLICÆ

Regnum terrenum peccato dissipatur.

Regnum perdit populum suum, & ciuitates inhabitatur

Regnum Domini super regnum peccans, & conteram illud à

Regnum Dei gratiose proponitur.

Regnum celorum homini qui seminavit bonum se-

Regnum celorum grano sinapis. *ibid.*

Regnum celorum thesauris absconditis in agro. Ite-

Regnum celorum sagenæ millæ in mare. *ibid.*

Regnum Dei intra vos est, Luc. 17.

Regnum in sermone est regnum Dei, sed in virtute, 1. Cor. 4.

Regnum, cum tradiderit regnum Deo, & patri. 15.

Virtuose exercitur.

Regnum Dei, & iustitiam eius, Matth. 6.

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

Regnum celorum homini patrifamilias. Conuenti-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non in tuos. Illis enim si verus es princeps, hoc tuo ascensu securitas parata est, privatis affectibus pietas publica frenum stringet. Non potes huius, aut illius hostis esse, ex quo pater omnium esse meruisti. Id in ciues principii iuris est, quod in filios patri. Iustus princeps pater patrie est. Nullum ex omnibus titulis hoc gratius summum ille principum Augustus accepit, ut qui comprehenso adolescentis imperii patris nomen implere decreverat. Tibi ergo qui hostes fuerant iam filii sunt. GAV. Imperator sum, vltimum potero. RAT. Vbi hac potentia non debetis, & sic habere summum imperii potestatem excellentibus, & fortunae paribus animis esse ventis materiam, non vindictae, cuius eo audior quicquid quo vilior, infirmiorque animi ac virium est. Qua in re meminisse profuerit illud Adriani principis, qui (ut scriptum) vni quem capitalem habuerat, factus imperator dixit, Enasisti generosum plane verbum ac magnificum vereque Caesarem. GAV. Imperator sum, eritque iam thesaurus par impense. RAT. Ad rapinam vox haec spectat: est ut aliarum rerum sic sumptuum fluxus quidam ex vorago, cui nihil est satis. Longum est mortalium hac in parte, sed imprimis Romanorum principum furores sileo aquare. Paucos tamen ex omnibus corumque ipsorum pauca de multis attingam. Conspicissimus ille quidem Caesar furore Baias atque Puteolos ponte iungentis, atque illum tumidi maris sinum primum, quis, mox quadrigis triumphaliter permeantis. Quid aeterno liquefactas memorem margaritas pretii ingentis, appositaeque conuiuii panes aureos, atque aureas dapes? quibus non famem compellere conuiuarum (ut mos est) propositum illi esset, sed imperii opes spargere, atque illorum auaritiam irritare. Adde effusus in plebem nummos turbidoque & profundo mari tactas moles, durissimas rupes scissas, campos aequatos montibus, & campis iuga montium, terra illic addita, hinc detracta, tam subito ut naturae miraculum vim passae cum celeritate cecideret. (Sempe cum dilati pretium operis mors esset) quibus praedecessores sui Tiberii thesaurus ingenti diuitiarumque omnibus imperii intra anni spatium exhaustis ad inopiam foedissimaeque rapinas esse compulsi. Illud inter ista non numero, quod Corinthium montem Isthmum perfodi animo destinauerat, etsi sumptuosissimum opus, tamen (ut perhibent) nauigantibus utile, quo duo maria iungerentur, & a Brundisio Athenas, aut Chalcedem Byzantiumque petentibus flexus ingens remitteretur a chaeis. Huius comes ac victor amenitiae sequitur Nero, cuius enormium impensarum nullus est modus, in aedificando praesertim, in quo omnes prodigos & seipsum vicit. Nulla alia in re damnosior, ut de illo scribitur. Vnus ex mille furoribus attingendus est, domus a Palatino ad Exquilinum collem porrecta, & magnam partem urbis occupans, ut non immerito inter conuicia quibus liberissima plebs indignatione profusus est illud quoque iactatum sit, Roma domus fieri, Veni migrare Quirites, Si non & Venos occupat ista domus. Hanc auream dici volunt, non inepte quidem signans nomine pretium, auro enim & gemmis crustata ac stellata domus fuit, tanta altitudinis, ut in vestibulo colossus ceatum viginti pedum staret. Intus porticus atque aulae, laqueariusque aureis atque eburneis tabulatis, & conuexa domorum caeli instar, ut propria se se sensim diebus ac noctibus sine intermissione voluerit. Stagnum quoque maris amulum, & difficultique circumdatum litore urbis in morem, aura praeterea & palmeta & vineta, & siluae omnium generibus animalium referat. In hac domo quantum coniecturis ad verum via est, illud quod colosseum vulgi dicitur medium fuit, cuius nunc etiam ruinae stuporem spectantibus afferunt, & haec omnia dum (quod miraculum rei auget) Romae medio consummasset, ita (non dicam) excessisse, sed ne implere quidem imperatoris domus modum visus est sibi, ut dedicans domum ipsam non amplius miraretur quam ut hoc solum diceret: Iam tandem quasi homo habitare incipio. Mirro illa leuia quod vestem nullam bis induit, nullum iter minus mille caduceis egit, calcatis argento vsus multis auro reti pilicatus est, purpuris atque coccois funibus, ac reliqua fidem excedentia simul, & caedium paritura. Sed quis illa non stupens, legit, stupentiorque aspiciet: Vestigia enim extant, piscinam illam ceptam a Misenio monte, venturamque vsque ad Auernum locum miris circumspectam consecratamque porticibus, fossamque illam Auerno vsque Hostiam, per tantum viae spatium totique obuios montes: ut inducto mani sine marium casibus nauigans & terra laborem, & pelagi fastidium declinaret, longitudo quidem ut nunc incolae metuantur nota omnibus, ut Tranquillus numerat millia passuum centum sexaginta. Latitudo autem duarum capax quinqueremum ex aduerso iter agentium, neque se impediendum concursum, quod opus si expleset, Italiam omnemque Rempubl. exhaustisset, tantis autem mundi malis mors sola consuluit. Hunc sequitur Aurelius Verus, qui (ut mittam caetera) cenam illam fecit, cui si par prandium facere voluisset, nescio an Romanae res sufficere potuisset. Quo audito frater eius Marcus Aurelius tam modesti amicus quam hic hostis, ingenuisse fertur Rempubl. miseris & imperio collabentis. Linquo aliquem multi sunt enim nec me falli posse ex vobis longiusculam haec videri remedia breuiora pollicentis. Sed delectat interdum doctum seu doctrinae deditum, frugique hominem

stultorum infans audire, quae illi quasi pro contrario spectantur. Vnde sibi (ut aiunt) remis veloce ingens dum leuatur, sed non speres, ut enim frugalitati & modestiae haud facile fauere possit, sed quae imperia ipsa sufficunt. Et haec causa non tantum mediocriter neptino victui operam dedere, necessario rapinis, sed etiam militi, quae multis festinare miserique mortis occasum dedit? RAT. Hi tibi respondent de quibus multa dicuntur, merabileque alii, quos par petis pari dedit exitu. Ad mam vero profundissimum hoc sumptuum (ut sic dicam) quasi illud olim Curtii non opibus expleri vltis, sed totum ante alias modestia cohiberi contra progredere. In eorum proderit meminisse alienum esse quod prodigis, & hoc vnum aliud Adriani verbum super ad memoriam reuocasse, sepe ille & in concione & in senatu legitur dixisse. Iste imperium gesturum, ut sciret populi rem esse, non propriam, principis dignum verbum. GAV. Regno, & viuo meo. Tu quidem maxime, nec enim mentitur is qui ait, non vltio. Profecto autem si verus es Rex, nihil curam quam vltio, nihil magis quam clementia. Nam vltio apud sic hominum reges aulico exarmasset, nunc liberum exemplum dedit, non eripuit libertatem. Memento est quod non cogit horari. Respice paruum illum sed diuitem regem, pone & tu non in vulnere sed ante vulnere aulicum. Plecteris enim illud, hoc regium. Alioqui, ut sine iustitia licet dicitur, rex non eris, ne homo quidem, sed sine iustitia licet dicitur, solet) coronatus leo. GAV. Imperator sum Romanus. Habes Augustum, habes & Nerone, & Vitellium quomodo. Ad hos tres tota non modo omnium principum, sed horum turba restringitur. Hic ergo tibi ducem elige. Si remota delectaris, habes eiusmodi ovidis Traianum, Decum Galienum. GAV. Sum Romanus Imperator mundi dominus. Fuit quando id dici prope veriter poterat, quorum rem dicitur non vides, ut intelligi detur quam sit tutum fructus & magna committere, quanta prouidentia quantum in hoc quantum labor quantaque diligentia, quantum in corporum cedit. Non est amplius gaudii materia Romanorum Imperatorum, sed humanae fragilitatis & fortune variantis indiduum. Sed perio clarus sum. RAT. Clara nomina, sed obdure Mandantes. Humanae creaturas. Hic sunt vni, quibus haec imperia animi trahuntur. Pulchrum imperii, pulchrum regni, sed imperium & regnum d. sic illa omnia officia imperatorum. Alioqui & periculosa profus & mortifera, neque delectum illud regum laudatur. Diadema nobilem ponere, felitem pannum, plenum curis periculique & multarum, quem cognoscens nemo non ambat modo, aut patre quod nec oblatum vltro recipiat, aut obiectum humo leat. In hoc expergiscimini aliquando mortales, aperite oculos, neque falsis caligat fulgoribus. Vestra metumini atque animarum, circumspecte quibus septi estis angustis, nolite gratias ac philosophos contemnere, terra omnis puncta est, induci ac fragilis & incerti exitus, & cum iuuenes & cum senes, cum morte lactamini, & cum ascendere creditis, desinitis, & cum stare videmini, tum maxime ruitis, nec vllum animi regni suarum virium obliuiscitur. Ac sapies vermes seminare magna & imperia somniantis. Memento vos punctum imperium seu verius punctum (ut sic dixerim) puncto breuius, non ut leuissimam quidem puncti partem possidere. Hanc suspensio premittis mox premendi, neque amplius ex vincto possidendum quam quod frigentibus membris, ac pallidus occupatis. Deum caci & iustiani, elatogue vultu tumidi, quod natura angustiae animis, & vincti immensa, & moribundis immortalia cogitans, inque hoc nihilo ridiculosos & insanas insolentias, ad momentum rapidi temporis hic rapinas, hic inuarias, hic vindictas, hic honoris varios, hic cupiditates inceptas, hic honores demum vestros, hic regna, principatus & imperia, hic cetera, hic acies, hic bella molimini. Cum multum insipientis, sine imperatores fueritis sine aratores, seu diuites, seu mendaces, vultu vestrum putris terra, vita vestra fumus leuis magno flatu volatus fuerit, & vix tandem sero quidem cognoscens viam hanc latitudinem patriam, totumque hoc regni & imperii fallum nocent. Imperator factus sum. RAT. Stulticum Imperatores sunt omnines esse non reuolunt auribus. Quale est illud Tiberii Caesaris, qui amicum volentem cum commemoratione quorundam actuum in memoriam pristinae familiaritatis addidit, cum ut apertio ore hoc vnum verbum emisisset, ne meministi, praeterea ens interrupit, nec passus est explere quod ceperat, sed respondit: Quid fuerim non memini, vocem improbam ac impertinens, nec amicitiarum modo, sed totius humanitatis immemorem. Ad Romanum Imperium accendi. R. Quid hinc gaudes, & in stultum, & in sedile descenditur, & sepius in imo quae habitant. Nonnullis opprobrium, multis supplicium, omnibus labor est scander.

PC

POLYANT

abiectione minus concessisset. Adgo diligebat animofus iuuenis in pauidos animos. Q. Curtius aliquando secus narrat, interrogatus Porus, quid ipse victorem statuere debere censeret? Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es quam esset caduca felicitas. Submonuit regem, vt modeste sua fortuna veretur, memor ipsi posse accidere, quod acciderat Poru. Historiam recitat Plur. in apoph.

Meton quum in concione Tarentini tractaret de bello suscipiendo, & de Pyrho asciscendo, sumpta corona & face ardente procedente tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atq; vt fit aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, processit in concionem, ac tanquam cantaturus astitit, Silente vero turba dixit: Recte factus viri Tarentini, qui vocari ludereque dum licet, qui velint permittitis. Atqui si sapitis, omnes hac laudandi libertate fruimini, priusquam Pyrrhus adueniat. Nam tum non nostro, sed illius arbitrio viuendum erit. Plur. in Pyrho.

Pyrrhus rex, quum Athenas venisset, & ingressus artem Palladis, rem diuinam fecisset: eodem die descendens ex arce, collaudauit quidem Atheniensium erga se fiduciam: ceterum admonuit, si scirent, ne post hac cupiam regum portas aperirent. Significans, omnibus regibus naturam inuicem populis libertatem. Erasmi. l. 4. apoph. ex Plur.

Hieroni Siciliæ tyranno, cum quidam dixisset, potiorum esse regum vitam, quam priuatam, vt pote que singulis sese explicat voluptatibus: Hiero respondit, voluptatis ipsas melius sentire in vita priuata. Nam vt de libidinosa voluptate prius dicitur, ostendit maiorem voluptatem concipi priuatis, si quando potuuntur amica, quia spontaneus fit atque mutuus amor, non coactus, quam tyrannorum, qui coacte aut empto potuuntur amore. De voluptatibus ciborum ait, regibus nullam vnquam esse famem præ ferulorum multitudine, & ob id semper acidis velci. In vita vero priuata semper subesse famem delectationemque. Addidit præterea multa incommoda, quæ regnantes circumueniunt, ad quibus priuati sunt plane immunes. Xenophontem hac de re lege copiosius.

Auis gonus, quodam dicente, omnia regibus honesta iustaque esse: Sunt per Iouem, inquit, barbarorum duntaxat regibus ad nobis ea duntaxat honesta sunt, & ea tantum iusta, quæ iusta sunt. Grauius retudit adularicem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est inhonesti inuulque regula, sed honesti iustique minister esse: atque vitium similes voces non audiant Christianorum aures: vt si audiant, simili seueritate reiciant. Quid enim aliud dicunt, quæ occurrunt: Quod principi placuit, legis vigorem habet? qui negant principem teneri legibus: qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacto & foedera postulant, altera quod quilibet: Erasmi. l. 4. apoph. ex Plur. arch. in apoph. begm.

Scipio minor, iam tertium à senatu emissus, vt gentium, ciuitatum ac regum inspector esset, postquam peruenit Alexandriam, nauique gressus, capite pallio tectus incederet: flagitabant vt caput scaderet, faciemque id desiderantibus ostenderet. Quum se nudaret, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: quumque rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes: Scipio vix se submissa Panætio insulsiuravit in aurem: Iam inquit, Alexandrini non nihil ex nostra peregrinatione fructus ceperunt, quibus per nos contigit videre regem ambulatorem. Non Athenæus ex autoritate Posidonii scribit, Ptolomæum perquam obeso corpore nunquam antea pedibus ambulasse. Plur. in apoph.

9 SIMILITVDINES.

Diogenes Pythagorica sectæ philosophus iuxta suis neruis decenter, ac omnitarianam instructa comparat legibus bene constitutam Rempubl. vel ciuitatem: eandemque mundi pulchram illam harmoniam imitari dicit, si Dei officium inter homines administrans rex, aut princeps bonus rationis, & aquiras arte moduleret in eadem rite scilicet, vt in concentum dulcem varias hominum voluntates, ac discrepantes opinionum tonos congruenter aptet, inque consentum iuuatisonum redigat. Strepb. P. mand. Herc. Prodic. pag. 560.

Dionis Nicæi. Vt minime quidem nauclerus contristatur laboribus in mari: minime etiam agricola operibus circa agriculturam minime quoque venator, quem oportet venatione laborare, tamen vehementer laboriosa lit agricultura, valde etiam venatio. Non igitur respuit laborare, & molestias ferre aliorum gratia: neque in hac parte peius se viuere existimat, seipsum plurimos suscipere oporteat labores, multaque sustinere negotia. Videt enim & solem. nullo Deorum minorem, non contristari, quod hominum salutis & victus gratia, perpetuo transgat quæcunque agit. Fortitudinem quidem & continentiam & prudentiam, necessitas existimat, etiam illis qui iustitiam non curant, tyrannidemque affectant. Nam nisi hoc studeant, tales quam ocysime perduunt. Quare tyrannus magis etiam his dat ope-

ram, quando se maxime videt his indigere. Quanto plures etiam habet olores, pluresque insidiatores, & neminem fidum, & ipsius curam gerant magis (si modo tempus aliquod seruet) vult viliandum sibi, & curis sibi insistentium esse videri, veli viliici, ne deficiat rebus bellicis: & passus insidias, ne ignominiosus: & abstinentum esse à voluptatibus, & venis, & deo tem his opus esse qui diligit ab omnibus & neminem insidiatorem. De reg. orat. 1.

Cerni vbi que Deum ita ordinasse, vt id quod melius est, imparet & prouideat inferiori: vt ars est quod est sine arte, & virtus: fatuoque fecit prouidere, & consilium adesse id quod præcipua præditum est. In omnibus autem his ceteris principibus neque quam segnis est, neque molestia grauius: neque plus aduermissio & ocio, sed curis & laboribus. Id quod inde facile colligitur licet. Nam in nau licet quidem veltoribus abique cura agere, & ne aspiciere quidem mare, quin etiam magis scire (quod dicitur) vbi nam terrarum sint: & multi hoc modo nauigent in ferentibus, & hi quidem talis ludunt, illi autem canunt, alii conuulsantora die. Quando autem eos apprehendit remplexa, inuoluntate peccant euentum. Nulli autem & sonno oppressi, non esse iuxerunt, quam essent in portu. Nauclero autem necesse est vigilare in mare, necesse suspicere ad cælum, necesse prospicere ad ram: quin & ea quæ sunt in profundo, non licet prospicere ad veltim taxa incidere sed aquis latentia, aut arenarum congeriem illi soli noctu quidem minus licet obdormire, quam nauclerum interdiu autem, sicubi breuem aliquem somnum sustulerit, tamen tamen suspensum habet, & dubium, vt sepe exclamet, aut reuocet contrahit, aut clauum sili, aut alius aliquid rerum nauclerum vt dormiens ille magis gerat nauis curam, quam alii veli veltantes. Atque etiam in expeditionibus vniuersique melius duntaxat curam gerit, armaque & esciam non hic acquirere, sed rata habere cupit, vnius autem curam gerit: fanitatis sine, quæ saluus. Ducis autem munus est, curare vt omnia bene tractemati, omnesque satis habeant regum: nec solum vt venterium ventres impleantur, sed etiam vt equorum. Quod dicitur, non omnes habeant necessaria, magis contristatur, & ipse ægrotet: atque illorum salutem non minus æstimat, quam suam ipsius. Siquidem victoria acquirit nequit, nisi melius salui: pro victoria autem honorum, multi mortem etiam optant eligunt. Rursum idipsum & in rebus singulis vniuersisque interdiu intelligi potest. Corpus enim vt pote fatuum, neque licet succurrere potest: neque vt sui ipsius curam gerat, à nauclerum est: quando quidem anima relinquente, neque modicum corporis potest subsistere, & confestim soluitur atque perit. Atque tem pro iplo omnia curat, atque machinas mouet, & plurimum dicitur afflicta. Et corpus ipsum quidem præterea duntaxat sentit dolorem: anima autem prius quam dolorem at, dicitur: sæpe etiam quando tantum futurus est, moritur. Mortemque corpus quidem nunquam sentit: anima autem dicitur intelligi, per multa patitur, capiens corpus ex modis, corpus ex bello, capiens ex mari. Sic vndique laboriosior anima est, afflicta quam corpus: atque eadiuini est, & ad regnum dignior. Præterea omnes homines consenserunt vnum esse nauclerum robustiorem, & ad imperandum aptiorem: atqui ille dicitur re opera curant, & statem exigunt sub re: in capere corpus fatum, in experte bellorum, in experte periculorum. Vnde nauclerum grauit nauigare, congruit nauigandi scientia, illi que necesse est opera sub dio perficere: sed per Iouem non propterea dicitur dixerit mulieres viris. Quicunq; autem tandem propter dicitur tem vel molliciem amauerunt illarum viam, quem dicitur dicitur danapalus, turpitudine iam vbi que sunt diffamati. De quoque maximum est, solem vides; quanto præstat omni beatioribus beatitudine, quum sit Dei, quod tamen non renuat vobis perpetuo subsistere, & nostræ salutis gratia facere vultis. Quæcunque aliud quis dicat, solem perpetuo operari, quam ea quæcunque omnes homines, omnesque horas auget & nutrit omnia nemetia, omnes plantas, suppediat pulcherrimum & suauissimum pæstaculum, nempe lucem, sine qua ceterorum bonorum nullus est vtilitas, neque celestium, neque terrestrium, imo neque ipsius vite. Et hæc omnia non granatur gratis impartiri. An nos cum vultutem seruire quis dicat, plane diuam? Et enim si veli iustitiam fraudulenter agat suumque transgreditur ordinem, nihil paratius omnes homines, omnemque terram, & omne mare dicitur. At omnem hunc formosum & beatum mundum turpissimam dicitur bilissimamque immundiciem videt. Nunc autem tanquam in iura concine tractatis sonis, nunquam exiit ex pura & iustitia harmonia, vnam & eandem progrediens viam. Et quædam nalliget terra tepore, ad generandum nascencia, atque augetur, & ad perficiendum: indigent & animalia, & corporum salutis gratia & voluptatis naturalis: indigent & nos omnium maxime, & quam plurimo auxiliu opus habeamus: ideo assistentia, & amper propius ad nostram accedens habitationem, vt omnia plantet, omnia nutriat, omniaque perficiat, diuinæque & admirabilem exhibeat hominibus letitiam, festumque & em. Diogenes oratione tertia.

PC
POLYANT

Religio est, per quam reuerenti famulatu ceremōiā diuini cul- tus exercetur. sec. Cic. lib. 1. de Nat. Deor. —

¶ LOCI BIBLICI.

Religionis Christianæ rudimenta, Hebr. 6.1. Religionis semen humanis mentib. inditum, 2. Reg. 17. 9. 26. 27. Religionis externa professio requiritur, Esa. 44. 5. Et 45. 23. Religioni iudaicæ multi ad- iunguntur, Efb. 8. 17.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Nunc audite præcepta & iudicia, quæ ego doceo te, vt faciens ea vi- uas, & ingrediens possideas terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, ne caueritis ab eo. Custodite mandata Domini Dei vestri, quæ ego præcipio vobis. Deut. 4.

¶ Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas. Eant. 12.

¶ Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Ioan. 8.

¶ Si confessus fueris ore tuo Dominum Iesum, & crederis in cor- de tuo, quod illum Deus excitauit a mortuis, saluus eris. Rom. 10.

¶ Tradidi imprimis vobis, quod accepit, quod Christus mortuus fuerit pro peccatis nostris. 1. Cor. 15.

¶ Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Ioan. 4. Et 5.

¶ Et ligabis verba mea quasi signum in manu tua scribesque ea in limine & vestibulo domus tuae. Deut. 6.

¶ Ponite hæc verba mea in cordib. vestris, ac animis vestris, & su- spendite ea pro signum in manib. & inter oculos vestros collocate. Deut. 6. per tot. ibid. 11.

¶ Beatus vir, qui meditatur in lege Domini die ac nocte. Ps. 1.

¶ Lucerna pedib. meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Ibid. 118.

¶ Quomodo credent ei, de quo non audierunt? quomodo autem audient absq. vlla prædicatione, vel prædicare? quomodo prædicabunt, nisi missi fuerint? Fides ergo per verbum Dei: si per verbum Dei, ita necessario concluditur esse fidem, quæ non subsistit in verbo Dei. Rom. 10.

¶ Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Constat ergo, quod qui ex Deo nati sunt, eius verbum audiunt: & contra, qui non audiunt ex Deo nati non sunt. Qui vero ex Deo nati sunt, non ex voluntate viri. Ioan. 1.

¶ Non ex voluntate carnis, neq. ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, eius solius verbum audiunt, ex quo nati sunt: hoc enim est dis- crimē inter filios Dei, & filios carnis: quod qui Dei filii sunt, car- nalia non cogitant. Rom. 8. Porro quicquid ex ore Dei noq. est pro- fectum, a filio Dei non recipitur: habitans enim in eis Spiritus, Vnde postea fit, vt spiritualia omnia iudicet, omnia cognoscat. 1. Cor. cap. 2. Ipse vero à nemine iudicatur, non enim caro, aut sanguis est, qui iudicat, sed Spiritus. Loquimur autem de eis solummodo, qui Christi sunt, & qui Spiritum eius habent. ad Rom. 8.

¶ Si quis autem putat se religiosum esse, non retinens linguam suam à malo, sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda & immaculata apud Deum hæc est, viuere pupillos & vi- duas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Iacob. in epist. c. 1.

¶ SENTENTIAE PATRVM.

Amputetis occasionem turpium nundinarum, quib. existimatio vestra læditur, & infirmis offendiculum ponitur, & offendite homi- nibus, non vos in toto faciem victim, sed per angustiam & arctam viam regnum Dei quaerete. Augustin. lib. de opere Monacha- rum.

Vos autem fratres hortamur in Domino, vt propositum vestrum in Domino custodiatis, & vsq. ad finem vitæ perseueretis: ac si qua opera vestra mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida susci- piatis, nec blandiente desidia respiciatis: sed miti corde obtemperetis Deo, cum mansuetudine portantes eum, qui vos regit, mites in iudicio, qui docet mansuetos vias suas, nec otium vestrum necessi- tatibus Ecclesie præponatis: cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quoinosio nascercemini, non inueniretis. August. ad Eudo- xium. Et hab. 15. q. 1. can. Vos autem.

EXACTUS monasteria, multus à te per insulas Dalmatiæ pauperum numerus iuste moritur, sed melius faceres, si & ipse sanctus inter san- ctos viueres. Hier. epist. 95. loquens ad Nepotianum.

Procuratores, atque dispensatores domorum alienarum clerici quomodo esse possunt, qui propius iubentur coram emere faculta- tes? Hier. epist. 32.

BBBBB SUND

Religio.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Religio, Græce θεῶν ἱερός, ἡ, & θεῶν ἱερός, ἡ, religiosus dicitur. Est autem religio, quæ superioris cuiusdam naturæ, quam di- uinam vocant, curam circumspectamque affert. secund. Cic. lib. 2.

Religio nihil aliud est, quam cultus diuinus, secundum Aug. lib. de ciuit. Dei.

Religio est, quæ se anima vi Deo, vnde se peccato separauerat, concitatione ligat. sec. Aug. lib. de quant. animæ.

Religio est studium sapientiæ. sec. eundem lib. de vera religione.

Religio dicta est eo, quod per eam vi soli Deo religamus ani- mam, ut ad cultum diuinum animo seruendi. sec. Isido. lib. 18. etymol.

Religio dicitur à relegendo Deum, quem amiseramus negligenti- ter. sec. Aug. lib. 2. de ciuit. Dei.

Religio id est cultus Dei, quatuor nominibus nuncupatur, duo- bus quod Græcos, quæ sunt laitia & theosēbia, id est, cultus diuinus iudeorum, & duob. Latinis. Sed differunt, quia theosēbia respicit cultum Dei interiorem, qui proprie pertinet ad virtutes theologi- cas, laitia vero respicit exteriorem seruitutem, quæ pertinet ad iu- sticiam. ex B. Bonauentura 1. Sentent. dist. 8. qu. 2. ar. 1. c. 3.

Religio dicta à relegendo, secund. Cic. lib. de Natur. Deorum, cuius verba sunt hæc: Qui autem omnia, quæ ad cultum Deorum per- tinent, diligenter retractarent, & tanquam relegerent, dicti sunt religiose relegendo.